MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Maailma on pienentynyt, eikä postimerkki ole enää ikkuna maailmaan.
JUKKAPEKKA VARJONEN SATAKUNNAN KANSASSA

Keskittäminen lisää kustannuksia

Keskittämiskehityksen seurauksena palvelut siirtyvät suuressa osassa maata entistäkin kauemmaksi. Palvelujen saatavuutta heikentää etäisyyksien kasvun lisäksi julkisen liikenteen raju supistuminen.

Vaikka valtiovallan vauhdittamalla kehityksellä haetaan tehokkuutta ja säästöjä, on lopputulos kokonaisuuden kannalta usein päinvastainen.

Esimerkiksi Kelan sairauden vuoksi maksamien kuljetuskorvausten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Kasvu jatkuu edelleen noin 20 miljoonan euron vuosivauhtia huolimatta siitä, että sairaanhoitokyytien omavastuuta on nostettu huomattavasti.

Kela korvaa sairaskyytejä yhteensä noin 300 miljoonalla eurolla. Lisäksi kunnat maksavat muun muassa koululaiskuljetuksista satoja miljoonia euroja. Yhteiskunnan varoilla ostetaan kuljetuksia noin miljardilla eurolla. Myös suurten kaupunkien joukkoliikennettä tuetaan sekä kaupunkien että valtion varoista.

Suurin syy kustannusten nopeaan nousuun on Kelan johtavan tutkijan Yrjö Mattilan mukaan linja-autoliikenteen karsiminen maaseudulla. Kelan korvaamista matkoista yli puolet tehdään takseilla, linja-auto- ja junamatkojen osuus on alle kaksi prosenttia. (MT 14.10.)

On hyvä, että yhteiskunta pyrkii edes jollain tavalla huolehtimaan siitä, että palvelut olisivat kaikkien kansalaisten saatavilla. Jos palveluja kerran halutaan keskittää, pitää olla valmiutta myös maksaa seurauksista.

Liikenne- ja viestintäministeriön erityisasiantuntijan Tero Jokilehdon mukaan yhtenä syynä kustannusten nousulle on, ettei kokonaisuus ole kenenkään hallussa eikä matkoja osata yhdistää. Esimerkiksi sairauteen liittyvissä kuljetuksissa Kela maksaa kuljetuksen, mutta kunta hoidon.

Erityisen tarkkoina pitäisi olla kuntaliitostapauksissa, joissa säästöjä haetaan palvelujen keskittämisellä keskuskuntaan. Yhteiskunnan kokonaisedun kannalta kustannusten siirtäminen valtiolta kunnalta ja kunnalta Kelalle on pidemmän päälle kestämätön yhtälö.

Hallinnossa pyritään, ainakin puheissa, ottamaan käyttöön parhaita käytäntöjä. Kuljetuksissa Pohjois-Pohjanmaalla on pystytty säästämään kyytejä yhdistelemällä kolme miljoonaa euroa vuodessa. Miksi se ei onnistuisi muuallakin?

Maaseudun joukkoliikenne on yhä enemmän taksien varassa.

Suomi on laaja maa ja etäisyydet erityisesti maaseudulla ovat pitkiä. Keskittäminen lisää osaltaan liikkumisen tarvetta ja nostaa kaikkien kustannuksia. Liikennepolttoaineiden verotuksen jatkuva kiristyminen tuntuu erityisesti maaseudulla asuvien kukkaroissa.

Lisää kustannuksia on suunnitteilla. Jorma Ollilan johtama työryhmä on esittänyt, että autoveroa ryhdyttäisiin keräämään auton hankinnan sijaan ajamisesta. Esityksen yhtenä tarkoituksena on laskea auton hintaa ja sitä kautta uudistaa autokantaa. Toisena tavoitteena on, että tämä niin sanottu tienkäyttömaksu lisäisi huomattavasti julkisen liikenteen käyttöä ja vähentäisi ympäristöhaittoja.

Tavoitteet ovat sinänsä hyviä, mutta oman auton käytölle pitää olla myös todellinen vaihtoehto. Miten maaseudulla voidaan lisätä julkisen liikenteen käyttöä? Julkista liikennettä ei ole ja maaseudulla joudutaan jo nyt maksamaan pitkien etäisyyksien takia enemmän polttoaineverojen kautta.

Jokilehto peräänkuuluttaa kokonaisnäkemystä yhteiskunnan tukemien kuljetusten järjestämisessä. Samanlaista kokonaisnäkemystä tarvitaan myös koko yhteiskunnan kehittämisessä. Keskittämisen hinta saattaa tulla kalliiksi.

Kokonaisuus ei ole kenenkään hallussa.

Taattua Donneria

Eduskuntaan paluun tehnyt kulttuurin ja politiikan veteraani Jörn Donner (r.) ei käytä kiertoilmaisuja.

Jos Donnerista riippuisi, hän lopettaisi Suomesta vihaamansa maatalouden kokonaan. Hän myös muutattaisi ruikuttavat ”umpimaalaiset” pois maaseudulta, jos ne eivät siellä pärjää (MT 14.10.).

Donnerin mielestä lehmien pitäminen Lapissa on ”sairasta” ja koko maan asuttaminen turvallisuuspoliittisista syistä ”puuta heinää”. Hän nimeää itsensä maatalouden suurimmaksi vihamieheksi koko Suomessa ja sanoo, ettei samoja palveluita tarvitse taata kaikkialle maahan.

Donnerin puheet kuulostavat melkeinpä vihapuheilta. Näin ehkä olisikin, ellei puhuja olisi Donner, tai jos kohteena olisi joku muu vähemmistö kuin viljelijät ja muut ”umpimaalaiset”.

Jopa perussuomalaiset laittaisivat moisen möläyttelijän ruotuun, mutta Donnerin kohdalla RKP tuskin ryhtyy erityistoimiin. Puhehan on taattua ja totuttua Donneria. Hallituspuolueen edustajana hän on jo ehtinyt haukkua hallituksenkin ja luvannut lisäksi, ettei sitoudu sen ohjelmaan.

Myös tasavalta tarvitsee hovinarrinsa. Tähän rooliin Donner heittäytyy mahdollisuuden sattuessa mielellään, ja se hänelle myös sallitaan. Harva ottaa Donnerin maatalouspuheita vakavasti, eikä se luultavasti ole edes hänen tarkoituksensa.

Jörn Donner on tunnustettu sivistyneistön edustaja. Hän on kampanjoinut ansiokkaasti muun muassa lukemisen tärkeyttä – tai ainakin mainostanut sitä korvausta vastaan.

Sivistys tai paljokaan lukeminen ei välttämättä anna viisautta. Se vaatii työlään asioihin perehtymisen lisäksi yleensä myös käytännön tuntemusta.

Donner osaa provosoida. Hänen puheistaan ei silti kannata välttämättä provosoitua.

VIERASYLIÖ

Windfall-vero voitto yhteisvastuulle

Yhteisvastuun rajoja kasvihuonekaasupäästöasioissa voitaisiin vetää näinkin: välineistössä varaudutaan ennakkoon myös ei-hyväksyttävissä-oleviin hyötymisyrityksiin. Siinä windfall-veron kaltainen keino ohjaa ansiottomat voitot valtionvarastoon.

Saasteita päästävien kohtelussa taas kukin maksajavaltio ratkaisee itse osaltaan päästölupien määrät, se kun vastaisi epäonnistumisten taloudellisista seuraamuksistakin.

Ilmiöt eivät ole uusia. 1960-luvulla kahden suomalaisen puolueen politiikat erosivat vain yhdessä olennaisessa kysymyksessä, nimittäin suhtautumisessa maan ansiottomaan arvonnousuun.

Toinen kannatti sen leikkaamista, se toinen ei. Näillä eväillä käytiin yhdet kunnallisvaalitkin. ”Tonttimaan ansiotonta arvonnousua on verotettava enemmän kuin omalla työllä ansaittua omaisuutta”, tähän tyyliin oli pohdiskeltu jo 1800-luvun lopulta lähtien.

Aihetta on, kunta kun voi korottaa kaavoituspäätöksellään tonttimaan arvoa ilman, että tontinomistaja tekee yhtään mitään asian hyväksi. Ei ihme, että nykyoloissa suositellaan täydennysrakentamista kunnalle menoja lisäävän kaavoituksen sijaan.

Päästää saa, jos jaksaa maksaa

Polun polkeminen kohti ilmastonmuutoksen torjuntatarvetta käynnistyi varsinaisesti viisi vuosikymmentä sitten. Talouskasvua on edistetty keskitetyillä palkkaratkaisuilla, joihin valtiovalta tarjosi jo alkuvaiheessa kylkiäiseksi sosiaalipaketin.

Uusiutuvalla energialla pitäisi olla selvä etulyöntiasema.

Työvoima oli pitkään valtiovallan erityisessä suojeluksessa. Näin oltiin henkisesti valmiita tarttumaan ympäristönsuojeluun ja ilmastonmuutoksentorjuntaan, kun pakottava tilanne oli päällä.

Fossiilisten energianlähteiden käytön tuottamat CO- ja muut hiiliyhdistepäästöt vahvistavat kasvihuoneilmiötä lähi-ilmakerroksissa; vaikutus näkyy keskilämpötiloissa ja ilman hiilidioksidipitoisuudessa kohoamisina.

Ihmiskunnalla on näin globaalissa markkinatalouskourassaan ilmastonmuutosuhkia myrskyilemässä. Jos jotain yritetään tehdä, sen on hyvä ainakin näyttää markkinatalouden pelisääntöjen mukaiselta. Niinpä hyvin eri tahoilla ”keksittiin” hiilidioksidipäästöoikeuksien kauppa. Sen kohdalla markkinatalous toimii nyt jopa ongelmia tuottavan tehokkaasti.

Pelisääntönikkareiden tavoite on ollut saada näkyviin saastuttamisen hinta: päästellä saa mutta se maksaa. Viranomaisväline on päästölupa, sellaisten niukkuudella haetaan todellista vaikuttavuutta. Sisään kirjoitettu idea on, että ”mitä korkeampi luvan hinta on, sitä kannattavampaa on leikata päästöjä”.

Uusiutuvalla energialla pitäisi tietenkin olla selvä etulyöntiasema.

Saksan edellisenä liittokanslerina Gerhard Schröder ei tyytynyt odottamaan, kuinka päästökauppa toimii. Hän halusi houkutella hallituksensa rinnalle kumppaneita 500 miljoonan euron kehityspaketeilla. Saksaan syntyi tämän toimeliaisuuden ansiosta uusiutuvan energian toimialalle 300 000 uutta työpaikkaa.

Huutokauppa ei nyt toimi oikein

Euroopan unionin päästökauppamarkkinoilla suuria ongelmia on nyt useita: yrityksillä on päästölupia varastossa edelliseltä ns. kakkoskaudelta, huutokauppajärjestelmä ei talouskriisioloissa toimi ja päästölupien hinta, 4–5 euroa hiilidioksiditonnilta, on liian alhainen, jotta se kannustaisi investointeihin.

Akuutisti olisi löydettävä ratkaisu nykyisen, vuoteen 2020 ulottuvan kolmannen päästökauppakauden loppuajalle.

Euroopan parlamentti hyväksyi menettelyn siitä, että vuonna 2014 myönnettävien lupien määrää vähennetään. Niitä pitää todella rajusti vähentää, jotta vaikuttavuus palaisi. Kysyntä ja tarjonta toimivat nyt luonnontarpeen vastaisesti.

Sitten on syytä piipahtaa nyt eduskuntakäsittelyssä olevan uuden voimalaitosverolain tarpeen juurille.

Ennen vuotta 2004 käyttöön otetut ydin-, vesi- ja tuulivoimalaitokset ovat saattaneet kirjata ansiottomasti suuria voittoja päästöttömäksi luokitellulla tuotannollaan. Tämä ansiottoman edun nauttimisen kausi on katsottu aiheelliseksi katkaista keräämällä vastedes 50 miljoonan euron vuotuiset tuotot.

On helppo huomata, että valtio on tullut antaneeksi yhteensä puolen miljardin euron ylimääräisen ”tuen”. Tärkeimmät tämän ”tuen” vastaanottajat ja vastedes windfall-veron maksajat ovat Fortum, Teollisuuden Voima, Kemijoki Oy ja Pohjolan Voima, jos eduskunta hyväksyy edellä mainitun budjettilain esitetyssä muodossa.

Mekanismi on jo valmiina

Hallituksen esitykselle uudeksi voimalaitosverolaiksi lähetekeskustelussa löytyi vastustajia jopa hallituspuolueista. Näiden arvostelijoiden mielestä olisi aivan oikein ”tukea ansiottomasti” ylikansallisesti toimivia suuria energiayhtiöitä.

Samojen kansanedustajien oli vaikea mieltää sitäkin, ettei tämä vero koske lainkaan uusia investointeja. Asiantuntijana ex-ministeri Mauri Pekkarinen (kesk.) avusti tässä keskustelussa hallitusta. Todellinen linjanvedonhetki on, kun hallituksen esitys palaa mietintönä isoon saliin.

Entä mitä puolestaan päästökaupalle pitäisi tehdä? Lainaan Olli Kaupin tekstistä (HS 11.7.2013) ”taloustieteilijä” -osuutta:

”Euroopan investointipankki voisi myydä päästölupien hintaan sidottuja myyntioptioita, jotka toimisivat hintatakuuna. Jos päästöluvan hinta alittaa tavoitetason, optioiden haltijoilla olisi oikeus myydä lupansa investointipankille takuuhintaan. Mikäli lupia laskettaisiin liikkeelle liikaa, lasku optioiden lunastamisesta jäisi investointipankkia rahoittavien jäsenvaltioiden maksettavaksi. Uhka optioiden laukeamisesta kannustaisi jäsenmaat sopimaan riittävän tiukoista päästörajoitteista.”

Siinä se on. Mekanismi jonka voisi odottaa käytännössä toimivankin.

ERKKI PULLIAINEN
Kirjoittaja on emeritusprofessori ja tietokirjailija.

PÄIVÄN KUVA

MARKKU JYRKKÄ

Tankki täyteen

Pari sataa laulujoutsenta levähtivät pellolla Halsuan Ylikylässä.
Linnut tankkasivat ruokaa alueella useita päiviä. Syyskyntöä tekevää traktoria ne sentään väistivät sen osuessa kohdalle.

Päivän kuva -ehdotuksia voi lähettää MT:n toimitukseen osoitteeseen lukijankuva@maaseuduntulevaisuus.fi. Julkaistuista kuvista maksetaan palkkio.

KOLUMNI: JUSSI MARTIKAINEN

Omistajan etu jätettiin rannalle

Valtio on monessa mukana, vähän kuin Hankkija ennen vanhaan. Viikon ajan keskiössä on ollut valtion omistajapolitiikka – erityisesti se, miten valtion kuuluu omistamissaan yrityksissä toimia.

Yrityksissä toimivan johdon päätehtävä on huolehtia omistajan eduista. Jos omistajia on useita, kukin pyrkii tuomaan strategiaan omalta kannaltaan tärkeimmät tavoitteet.

Valtiolla ei ole perusteita poiketa tästä kaavasta. Siksi valtioneuvostolla on erillinen omistajaohjausyksikkö ja vastuuministeri huolehtimassa valtion omistajaeduista.

Heidi Hautalalle (vihr.) tuli perjantaina lähtö hallituksesta. Kehitysministerin tehtävät hoituivat, mutta omistajaohjaus paljastui katastrofiksi.

Hautalan uskottavuus kaatui heikkoon kriisiviestintään. Selittelyjen, puolitotuuksien ja unohdusten mitta tuli täyteen. Hautalalla itsellään sitä olisi ehkä vielä riittänyt, mutta pääministeri **Jyrki Kataisella** (kok.) mitta läikkyi lopulta yli.

Hautala ohjasi vahvasti valtion kokonaan omistamaa Arctia Shipping jäänmurtajavarustamoa. Hän kiisti asian aluksi – aivan turhaan, sillä ohjausta omistajalta suorastaan vaaditaan.

”Hautala ei valvonut omistajan, vaan oman aatemaailmansa etua.”

jussi.martikainen@maaseuduntulevaisuus.fi

Ongelma oli se, ettei Hautala ministerinä valvonut varustamossa omistajan, vaan oman aatemaailmansa etua. Tämän hän teki omistajalta salaa.

Arktinen osaaminen on nostettu yhdeksi Suomen hiipuvan talouden uusista toivoista. Toivoa onkin, sillä jo nyt jäitä maailman merillä murtavat suomalaiset alukset.

Arktisten alueiden valloitus on käynnissä. Oikein tai ei, Suomen talous hyötyy siitä. Myös viime hallitukset ovat linjanneet, että mukana ollaan.

Osana mukanaoloa valtio-omistaja on patistanut murtajayhtiötään kesätöihin Jäämerelle. Viime vuonna tämä niin kutsuttu offshore-toiminta tuotti yhtiölle voittoa vajaat 40 miljoonaa euroa.

Heidi Hautala ei halunnut, että valtionyhtiön jäänmurtajat avustavat öljynporausta arktisilla alueilla. Hautalan tavoite oli sama kuin Greenpeacella mutta eri kuin valtio-omistajalla.

Hengenheimolaisilleen Hautalasta tuli sankari. Muut kokevat itsensä enemmän tai vähemmän petetyiksi.

Greenpeacen tavoitteet omikseen tunnusti myös liikenneministeri **Merja Kyllönen** (vas.). Hän haluaa pitää seuraavan tilatun jäänmurtajan kotivesillä ja liikenneviraston hallinnassa. Oma yhtiö Arctia Shipping ei sillä edistä bisneksiään.

Mitä tästä ajattelee veronmaksaja? Mitä ajatellaan suomalaisilla telakoilla? Hyvässä uskossa ne kehittävät jäänmurron lisäksi alusten öljyntorjuntavalmiuksia. Onko Kyllöselläkään edellytyksiä jatkaa ministerinä?

Vihreät kokivat viime eduskuntavaleissa suuren tappion, mutta puolue oli pakko ostaa mukaan hallitukseen. Hintana se sai ennätysvallan ja oikeuden näyttää hallituksesta poikkeavaa väriä kadonneille äänestäjilleen.

Valtaa vihreät ovat myös käyttäneet. Puolue ei ole epäröinyt torpata hallituksen hankkeita, jos siitä on ollut tarjolla irtopisteitä.

Hautalan tänään nimettäväksi seuraajaksi vahvoilla on viime vuodet meppinä vaikuttanut **Satu Hassi**. Vihreiden hallituspaikan hinta ei taida olla ainakaan laskussa.

LEHTIKATSAUS

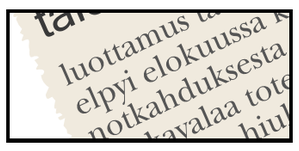

Maallakin voitava asua

Ilkka on huolissaan kaavoituspolitiikan tavoitteesta keskittää asutusta. Lehti pelkää maaseudun ja kylien kärsivän.

”Pari miljoonaa suomalaista haluaa yhä asua maalla, omassa kylässä tai kirkonkylän kupeessa.

Vaikka Kataisen hallitusohjelmassa onkin maininta, että maankäytön suunnittelussa korostetaan tiiviitä ja joukkoliikenteeseen perustuvia taajamia sekä työssäkäyntialueita, ei se voi tarkoittaa rakentajien paimentamista muutamiin kasvukeskuksiin.

Kansalaisten on voitava luottaa siihen, että viranomaisharkinnat ovat aina tasapuolisia.

On nurinkurista, jos maaseudulla asumiseen on haettava oikeutusta perustuslaista. Sen mukaan Suomen kansalaisella todellakin on oikeus valita asuinpaikkansa. Ja perustuslaille ovat muut lait alisteisia.”

”Väitteitä asumisen epäekologisuudesta ei myöskään pitäisi käyttää keppihevosina edistämään maaseudun autioitumista.”

Rahaa veteraaneille

Turun Sanomat kommentoi Valtiontalouden tarkastusviraston kritiikkiä, jonka mukaan sotainvalidien laitoshoidon rahoja käytetään veljeskotien ylläpitoon.

”Viraston mielestä veljeskodit on nostettu erityisasemaan, jolle ei ole juridisia eikä taloudellisia perusteita. Kilpailutusta ei juuri ole, Raha-automaattiyhdistykseltä tulevilla rahoilla kustannetaan ensisijaistesti laitoksia eikä palveluita.”

”Valtiokonttori kiistää suosimisen. Veljeskotien erityisasema perustuu laitosten erityisosaamiseen sotainvalidien ja -veteraanien laitoshoidossa.

Veljeskodit ovat tehneet hyvää työtä. On Valtiontalouden tarkastusvirasto kritiikissään oikeassa tai ei, perusteluita kannattaa kuunnella.”

”Vero- ja avustusrahat on ohjattava siten, että ne päätyvät mahdollisimman suoraan kuniakansalaisten hupenevan joukon hyvinvointiin.”

Jos ei Suomi, niin sitten muut

Lapin Kansan mielestä Suomen kannattaa olla mukana arktisen alueen hankkeissa.

”On selvää, että vaikka Suomi ei osallistuisi arktisen alueen luonnonvarojen hyödyntämiseen, muut tekevät sen. Halusi Greenpeace sitä tai ei.

Suomalaisen laivanrakennuksen valttikortti on ollut arktinen osaaminen, jota alan ihmiset ovat väittäneet maailman parhaaksi. Tuntuisi oudolta, jos tällaista tietotaitoa ei hyödynnettäisi pohjoisella valtamerellä – onhan se myös luonnon kannalta riskittömin vaihtoehto.

Kysymyksessä ei ole uhka, vaan mahdollisuus. Jos valtio seisottaa jäänmurtajiaan omatunnonsyistä kotisatamassa, se menettää paitsi tuloja myös erinomaisen mahdollisuuden saada jalansijaa hankkeista, jotka tarjoavat parhaassa tapauksessa leivän myös tuleville sukupolville”